

Oversigt

over

Dansk geologisk Forenings Møder og Ekskursioner fra Maj 1917 til Juni 1918.

12.—15. Juli 1917. Ekskursion til Midtjylland.

Ekskursionens Deltagere samledes den 12. Juli i Horsens, hvorfra man Kl. 5,³⁰ tog med Toget til Vestbirk St. Herfra spaseredes — under Ledelse af Hr. V. MILTHERS — mod Syd gennem det meget kuperede og stærkt stenede Randmorænelandskab Øst for Gudenaå (se POUL HARDER, 1908: En østjydsk Israndslinje. D. G. U. II. R. Nr. 19, S. 55, 86 o. fl. St.) Derefter passeredes ved Bredvad Mølle den markerede senglaciale Gudenaå Dal (der mod Vest har en smuk Erosionsskræft), og man gik igennem det ældre Morænelandskab til Brædstrup, hvor der overnattedes.

13. Juli. Med Toget 8,⁵² til Bryrup, hvorfra man til Fods gik gennem Velling Skov, hvor man har Udsigt over Salten Aa Dal, der er en subglacial Fjorddal, som mod Vest har sin Fortsættelse i en senglacial Dal med tydelig Terrasseflade og en udpræget Erosionsskrænt mod Nord. Videre gik Turen til det bekendte Tertiærprofil Syd for Salten (se N: HARTZ: Bidrag til Danmarks tertiære og diluviale Flora. D. G. U. II. R. Nr. 20, S. 49) og Nord om Salten Langsø til Himmelbjerg. Her havde man Udsigt over Himmelbjerg Søernes Dalsystem, der ligesom Salten Aa Dal oprindelig er en subglacial Fjorddal, som den senglaciale Gudenaå senere har gennemstrømmet. Gudenaå har her frembragt Erosionsskrænter og afsat sin Højterrasse, medens der endnu laa Isrester, ved hvis senere Bortsmeltning Rækken af Søer opstod. Himmelbjerg i sig selv betegner Kanten af det tilstødende, plateauformede Højland, der paa Grund af sin Nærhed ved Dalen er bleven dybt gennemfuret af senglaciale Erosionsslugter og derved er blevet en markeret og fremtrædende »Køl« i Lighed med mange andre af samme Art ved dette Højlands Kant ud imod Gudenaå Dal og mod Salten Aa Dal. Yderligere Oversigt over den senglaciale Gudenaå Dal fik man paa Sejlturen fra Himmelbjerg til Silkeborg, hvor der overnattedes.

14. Juli. Med Tog Kl. 6,⁴³ til Engesvang St.; herfra spaserede man til lidt Syd for Moselund gamle Station, hvor Hr. J. P. J. RAVN viste Forekomsten af planteførende, antagelig nedre-

oligocænt Ler (se Medd. Dansk geol. Forening 1917. Bd. 5, Hefte 2, S. 19—20). Dette Ler ligger i den senglaciale Floddal, der har sin Fortsættelse mod Vest i Terrasserne langs Karup Aa. Det planteførende Ler hviler paa tertiært Sand og er dækket af senglaciale Grus og Sand.

Derefter gik man ned til den store Moselund Mose, hvor Tørvelagene studeredes under Vejledning af Hr. KNUD JESSEN. Den udstrakte og ensformige Højpose, der dels fra tidligere Tid og dels ved store tørveindustrielle Virksomheder i nyeste Tid er stærkt afgravet i Randpartierne, ligger i den dybt nedskaarne, senglaciale Smeltevandsdal, der forbinder Funderdalen med Skyggeadalen, et Tilløb til Karup Aa. Vandskellet mellem Afløbet til Kattegat og til Limfjorden findes just her. Sandbunden under Tørven er sandsynligvis i stor Udstrækning Flyvesand, der vides sine Steder at dække ældre Tørvelag. Paa Sandbunden hviler en Skovtørv indesluttende Stubbe, Stammer og Grene af El, Birk, Eg og Fyr, og i dette Lag er fundet Redskaber fra yngre(?) Stenalder. Over Skovtørven er lejret et flere Meter mægtigt Lag af en paa Kæruld (*Eriophorum vaginatum*) meget rig Sphagnumtørv, der formodentlig er af subatlantisk Alder. Ved mikroskopisk Undersøgelse af den nedre Del af Tørvemassen er paavist Pollen (Støvkorn) foruden af de nævnte Træer ogsaa af Lind og Elm, og vi maa slutte, at denne nu i Hovedsagen skovløse Egn tidligere har været meget skovrigere. Som et Minde om Egnens tidligere Skovrigdom klæder det smukke Stenholt Egekrat endnu Rishøj og omgivende Bakker. Et andet Vidnesbyrd om tidligere Skove i denne Egn er fremdraget af den i Randen af Moselund Mose liggende Bøllingsø, hvor der stadig gennem mange Aar er fundet store Mængder af Skeletter og Gevirer af Kronhjort. Endnu i den senere Middelalder var Egnen formodentlig rig paa Storsvildt, thi Kong HANS skal have benyttet som Jagtslot den Gaard, af hvilken der endnu findes Rester i den nærliggende Krage-lund By.

Aarsagerne til Skovenes Forsvinden var her som i andre jyske Egne formodentlig bl. a. den, at de blev omhuggede til Brug for Jernudsmeltningen af Myremalm. Om denne Trafik findes i Egnens Stednavne flere Spor, f. Eks. Malmhøj og Klodemølle, hvor man betalte sin Skat i Form af Jernkloder. — Skovenes Forsvinden fra Egnen spores ogsaa i Mosens Tørvelag, idet nemlig Indholdet af Pollen fra et vist Niveau og opad i Sphagnumtørven svinder ind til en meget ubetydelig Mængde.

Fra Engesvang med Toget Kl. 12,⁵⁰ til Herning. Kort efter Ankomsten hertil spaseredes til Teglværket 1—2 km Vest for Herning. I Teglværksgraven besaas de derværende interglaciale

Dannelser. I et Bassin i Moræneler ligger nederst stenfrit (hvarfvigt) Ler, derover kommer Sandlag med arktiske Planter; højere oppe findes Lag med Rester af en tempereret Flora; blandt de særlig hyppige og karakteristiske Arter maa nævnes Hornnød (*Trapa natans*) og to Former af Hasselnød (*Corylus avellana*). De øverste Lag af Bassinudfyldningen udgøres af Sandlag med et mindre Lerlag. Derover breder sig over hele Lagrækken et $\frac{1}{2}$ —1 m tykt Lag med Sand og Sten. (Forholdene ved denne Lokalitet, er forøvrigt omtalt at V. MILTHÆRS ved Foreningens Møde 16. Novbr. 1914). — Der overnattedes i Herning.

15. Juli. Med Tog fra Herning Kl. 8,28 til FASTERHOLT Station. Herfra til Fods til forskellige Brunkulsbrud paa begge Sider af Holtum Aa. De Brunkullag, som her var at se, er Gytjekul, uden Trærester; Kullene er her sædvanlig overlejrede af tertiært Ler og Sand, som atter dækkes af senglacialt Sand.

Efter en Frokostpause ved det Brunkulsbrud, som senere er blevet overtaget af Staten, spaseredes over den høje Hedeflade til Brunkulslejerne ved Sandfeld. Der var her aabnet et betydeligt Brud, hvor man saa: øverst senglaciale Gruslag, derunder tertiært Ler, som hvilede paa et Brunkullag, der øverst bestod af træholdigt Kul, nederst af Gytjekul (jvf. D. G. U. II. R. Nr. 20, S. 29—44 og 72—73).

Paa Grund af Regn og Storm opløstes Ekskursionen ved Sandfeld. Nogle af Deltagerne kørte med Vogn til Herning, de øvrige spaserede til Brande, nogle ad Landevejen over Hedefladen, medens andre lagde Vejen over Sandfeld Bjerg, der staar med smuk Skrænt ned mod Skjernaens Hedeflade, og hvorfra man har en vid Udsigt over denne.

Mødet den 22. Oktober 1917.

Hr. Professor i Bjergværksvidenskab Johann Korsuchin fra Petrograd holdt et Foredrag: Über die Mineralindustrie Russlands.

Mødet den 19. November 1917.

Hr. O. B. Bøggild holdt Foredrag om den vulkanske Aske i Moleret (se D. G. U. II. R. Nr. 33. 1918).

Mødet den 10. December 1917.

Hr. K. Brünnich Nielsen holdt Foredrag om en Hydrokoral-fauna fra Faxe. Foredraget vil blive trykt i Meddel. fra Dansk geolog. Forening for 1919 og i D. G. U. IV. R.

Hr. V. Nordmann foreviste nogle Elefantknogler fra de interglaciale Lag ved Ejstrup og gav en Meddelelse om Lejringsforholdene (se Ref. i Vidensk. Meddel. fra Dansk naturhist. Forening. Bd. 69. S. XII. 1918 og »Naturens Verden« 2. Aarg. 10. Hefte. Oktbr. 1918).

Mødet den 16. Januar 1918

i Anledning af Foreningens 25. Aars Jubilæum.

Til dette var udsendt særlige Indbydelser til Undervisningsministeriet, der var repræsenteret ved Hr. Ekspeditionssekretær H. F. ØLLGAARD, til de skandinaviske geologiske Foreninger, hvoraf Geologiska Föreningen i Stockholm var repræsenteret ved Professor, Dr. K. A. GRÖNWALL, der tillige sammen med Docent, Dr. A. HADDING repræsenterede Lunds geologiska fällklubb, medens Norsk geologisk Forening var repræsenteret ved sit ældste danske Medlem, Direktør, Dr. V. MADSEN; Geologiska Sektionen i Uppsala havde i en varm Skrivelse beklaget ikke at kunne lade sig repræsentere, Krigen havde bevirket, at man havde fundet det rettest at indskrænke Indbydelserne til Skandinavien. Yderligere var udsendt særlige Indbydelser til Foreningens Æresmedlemmer: Professor, Dr. TH. THORODDSEN, Professor, Dr. A. G. NATHORST og Professor, Dr. W. C. BRØGGER; disse var dog alle forhindrede i at komme tilstede, den første gennem Sygdom.

Kl. 4 Em. afholdtes Medlemsmøde med Damer paa Foreningens sædvanlige Mødested.

Formanden, Hr. V. HINTZE, bød Velkommen og gav derefter Ordet til Professor GRÖNWALL, der som Repræsentant for GEOLOGISKA FÖRENINGEN I STOCKHOLM udtalte følgende:

Herr Ordf., Högtärade församling, Mina damer och herrar!

På Geologiska Föreningens i Stockholm vägner skall jag till Dansk geologisk Forening öfverbringa dess hjärtligaste lyckönskningar på 25-årsdagen.

Vid ett tillfälle som detta går gärna tanken tillbaka i tiden. Vi få af D. G. F.'s ordf. höra föreningens historia, och Dr. MADSEN skall för oss framställa den danska geologiens utveckling under samma tidsskede. Hvad som uträttats af danska geologer och som i mycket hög grad främjats af D. G. F., har emellertid varit af yttersta betydelse för förståelsen af Sveriges geologiska förhållanden.

De lösa jordlagrens geologi, som vi ju oftast kalla glacialgeologi, har kanske icke (hvilket ju är lätt förklarligt) i Sverige samma dominerande ställning som i Danmark, och delvis är det äfven olika delar af denna vetenskaps-gren, som omhuldade i Danmark och i Sverige; det är också olika glacialgeologiska spørsmål, som kunna vänta sin lösning i de olika landen. Vid flera tillfällen har det också sett ut, som föga skulle kunna vinnas genom jämförelser mellan de resultat, hvartill man kom, om man utgick från svensk sida, och dem, som den danska geologien frambrakte. Den olika utbildningen på olika ställen var också stundom svår att förklara, men genom samarbete och genom systematisk granskning från enhetliga synpunkter har redan mycket vunnits, och ännu mycket mera står säkerligen att uppnå. Jag behöfver endast peka på, att det sista ledet i kedjan af gränslinjerna för den yngre baltiska nedisningen slöts i Danmark, att den yngre baltiska inlandsisens olika tillbakaryckningsskeden inom Danmark och därmed förbundna geologiska förhållanden spriddt ett klarare ljus öfver is-strömmens historia äfvan i nordligare delar af den baltiska dalgången, samt på att Danmarks interglaciala bildningar redan blifvit ganska tilfredsställande utredda, medan vårt svenska interglacial delvis ännu väntar på sin upptäckt, delvis på sin bearbetning och korrelation med det öfriga nord-europeiska interglacialet. Vår svenska geologi har med afseende på såväl den interglaciala som senglaciala och postglaciala faunan och floran haft mycket att lära af och erhållit månget godt stöd från den danska geologien. Fasta bärggrunden företer ju icke stora analogier mellan de bägge landen, och dessa äro så godt som inskränkta till Sveriges sydligaste delar, men för de sedimentäre aflagringarne här har kännedomen om motsvarande bildningar i Danmark spelat en utomordentligt stor roll; jag behöfver endast nämna borrhningen vid Grøndals Eng samt möjligheten att tidfästa den obetydliga förekomsten af paleocän vid Klagshamn genom jämförelse med Danmarks rikare paleocäna bildningar.

När nu Dansk geologisk Forening ser tillbaka på dessa 25 års verksamhet, och icke minst paa den ståtliga publikationsserie, som är ett af de synliga resultaten af dess arbete, är det Geologiska Föreningen i Stockholm en glädja att af allt hjärta deltaga i detta minnesfirande och den inflåtar särskildt i sin lyckönskan den förhoppningen, att under en rik blomstring och utveckling för D. G. F. det samarbete, som alltid rådt mellan svensk och dansk geologi, städse må frodas och ständigt gifva sig nya uttryck, och att det speciella samarbete mellan de skandinaviska landens geologiska föreningar, som inleddes vid Naturforskar-mötet i Kristiania 1916, måtte föra till en mera intim samverkan mellan geologiens idkare i de skandinaviske länderna.

Må Dansk geologisk Forening under ännu många år vara den danska geologiens centralpunkt och nå en alltjämt rikare utveckling i lifligt samarbete med den geologiska vetenskapen i det öfriga Skandinavien; dette är den lifliga och innerliga välönskan, åt hvilken vi vilja ge uttryck vid denna årsdag.

Formanden tackede og bad Prof. GRÖNWALL overbringe den stockholmske Moderforening den danske Forenings Tak og gav paany Ordet til Prof. GRÖNWALL, der nu som Repræsentant for LUNDS GEOLOGISKE FÄLTKLUBB udtalte:

Herr ordf., Högtärade församling, Mina damer och herrar!

Lunds Geologiska Fältklubb sänder Dansk geologisk Forening på dess 25-årsdag de hjärtligaste lyckönskningar och hälsningar, däri inneslutande såväl de lundensiska geologernas tack för det lifliga samarbete, som alltid rådt mellan geologiens idkare på begge sidor om Sundet, som ock deras välönskan om framtida lyckligt och framgångsrikt arbete för Dansk geologisk Forening i anslutning till den öfriga geologiska vetenskapen i Norden.

Lund den 16. Januari 1918.

Karl A. Grönwall. /Anders Bendz.

Må det tillåtas mig att till dessa knappa ord foga ytterligare en liten erinran om det förhållande, som varit mellan Dansk geologisk Forening och Lunds Geologiska

Fältklubb. Föreningarne äro ju ungefär jämnåriga, men att väga och mäta deras utveckling endast efter åldren vore föga rätt. Våra villkor ha varit så olika liksom arbetsmetoderna, antalet medlemmar och de materielle hjälpmedlen likaså; i ett afseende ha dock föreningarne varit jämspelta, nämligen i intresset för vetenskapen, i ifvern och arbetet. Dock vill jag dröja vid en af olikheterna i arbetsmetoderna, där Dansk geologisk Forening haft tillfälle at uträtta så mycket mera än Lunds Geologiska Fältklubb, och jag vågar säga, där de danska geologerna uträttat så mycket mera än de svenska; det är i fråga om utnyttjandet af exkursionen som undervisnings- och läromedel och att därjämte och kanske just därigenom utvidga kännedomen om vår vetenskap till vidare kretsar, icke minst till de olika skolornas lärarekårer. Här har Dansk geologisk Forening gjort ett arbete, som är enestående i Norden, och som man må hoppas vinna efterföljd på andra ställen. Det höfves mig ej att granska, hur detta blifvit möjligt, utan jag har endast velat bringa det fram i minnet, då tanken far öfver de flydda 25 årens verksamhet. Må Lunds Geologiska Fältklubb ständigt få tillfälle att lära af Dansk geologisk Forenings trägna och hängifna arbete på detta område.

Må de kommande åren gifva Dansk geologisk Forening rika resultat i olika grenar af den vetenskap, som vi alla älska och skatta och åt hvilken så många af oss egna alla sina krafter och sin lifsgärning.

Derefter overrakte Prof. GRÖNWALL Formanden en overordentlig smukt udstyret Adresse, hvis Ordlyd er den i Begyndelsen af ovenstaaende Henvendelse aftrykte. Formanden takkede for det smukke Bevis paa det gode Forhold mellem Naboforeningerne og bad om at overbringe Foreningens Tak og Hilsen. Derefter fik Dr. VICTOR MADSEN Ordet som Repræsentant for DEN NORSKE GEOLOGISKE FORENING og udtalte:

Mine Damer og Herrer:

Norsk Geologisk Forening har overdraget mig som sit ældste danske Medlem det ærefulde Hverv at repræsentere

sig ved denne højtidelige Lejlighed og at overbringe Dansk geologisk Forening Norsk Geologisk Forenings Hilsen og hjærteligste Lykønskning paa Jubilæumsdagen.

Saa længe der har været geologisk Forskning til i Norge og i Danmark, har de to Landes Geologer været knyttede til hinanden ved Venskabsbaand og ved gensidig videnskabelig Paavirkning. Gennem Tiderne er disse Forbindelser blevne plejede og udviklede paa de skandinaviske Naturforsker møder og ved gensidige Besøg. Norsk Geologisk Forening mindes stadig med stor Glæde, at Dansk geologisk Forening gæstede den i 1909 og at mange af dens Medlemmer deltog i Naturforsker mødet i Kristiania 1916. Naar Norsk Geologisk Forenings Medlemmer har været i Danmark, har de stedse faaet en udmærket Modtagelse og al mulig Bistand af de danske Geologer, og det er mig paalagt ved denne Lejlighed at udtale den bedste Tak derfor fra de norske Geologer.

Hvor forskellig end Norges geologiske Bygning er fra Danmarks, saa har dog Undersøgelserne af de kambrisk-siluriske Aflejringer paa Bornholm været af stor Interesse for Norge, og mellem Kvartærdannelserne i de to Lande er der et saa nøje Sammenhæng, at Udforskningen af de danske Kvartærdannelser har været af ikke uvæsentlig Betydning for Undersøgelsen af de norske. Ikke mindre Indflydelse har de grønlandske Undersøgelser haft. For videnskabelige Impulser og godt kollegialt Samarbejde har jeg at takke paa de norske Geologers Vegne.

Det Samarbejde, som der stadig har været mellem de geologiske Foreninger i de nordiske Lande, vil i Fremtiden blive af en endnu snævrere Karakter gennem de Skandinaviske Geologmøder, som med faa Aars Mellemrum skal afholdes vexelvis i de tre Riger, saaledes som det blev vedtaget paa Naturforsker mødet i Kristiania for halvandet Aar siden. Det første af disse Skandinaviske Geologmøder skal jo afholdes til Foraaret i Jylland. Til sin Lykønskning til Dansk geologisk Forening knytter Norsk Geologisk Forening Ønsket om, at Dansk geologisk

Forening, naar den nu skal drage Grundlinierne for denne ny Form for Samarbejde, maa faa Held og Lykke til at saa en Sæd, hvoraf der vil spire og blomstre frem stadig nye Former for Samvirken mellem de tre Foreningers Medlemmer til Fremme af den geologiske Forskning i Norden, og at Dansk geologisk Forening igennem Tiderne maa voxe og trives og gaa en rig og lykkelig Udvikling i Møde.

Formanden takkede for den smukke Henvendelse, idet han beklagede, at vi ikke i Dag havde kunnet have den Glæde at se Foreningen repræsenteret ved et af dens norske Medlemmer, men bad Hr. Madsen om at overbringe vore norske Brødre vor Tak.

Derefter holdt Hr. V. Hintze det foran i dette Hefte trykte Foredrag om Geologisk Forenings Historie i de forløbne 25 Aar og Hr. Victor Madsen det samme Sted trykte Foredrag om Geologiens Udvikling i Danmark i de sidste 25 Aar.

Hermed hævedes Mødet paa Museet, hvorefter Deltagerne i den derpaa følgende selskabelige Sammenkomst med et ventende Sporvognstog tog paa »Ekskursion til Landsbyen Solbjerg«, der viste sig at ligge i Allégade 9. Landsbyen havde forberedt sig paa en festlig Modtagelse af Ekskursionen, og efter den lange Rejse indtog man straks et »landligt« Festmaaltid, medens den egentlige Ekskursion, hvor en Køkkenmødding under begejstret Tilslutning blev afdækket, foretoges senere paa Aftenen. Køkkenmøddingens mærkelige Indhold, hvorimellem adskillige muntre Viser, der ved Slutningen af Sammenkomsten udkom som et Ekstrahefte af »Meddelelser fra Dansk geologisk Forening«, indbundet i det bekendte gule Omslag, gav rigeligt Stof til Resten af Aftenen, hvor Taler vekslede Slag i Slag. Ved Festen, der omfattede 58 Deltagere, oplæstes adskillige telegrafiske Hilsener, der var indløbne fra de skandinaviske geologiske Foreninger, fra Deutsche geologische Gesellschaft, samt fra Foreningens Medlemmer BJØRLYKKE, LARSEN, BRANDORFF, CALLISEN, FUNKQIST, MIMI JOHNSEN, JOHAN KJÆR, P. B. KRARUP, NATHORST, BRÜNNICH NIELSEN, SARAUW, S. P. L. SØRENSEN. Fra Prof. WOLFF i Berlin var indløbet et meget varmt og hjerteligt Brev, og Købmand WINTHER i Rudkøbing havde havt den gode Idé at sende sin Hilsen i Form af en Fustage Æbler som Bidrag til den landlige Fest.

Mødet den 31. Januar 1918.

Hr. E. Nørregaard refererede nogle nyere Undersøgelser over Bølgeslagslinier, efter:

- E. M. KINDLE, 1917: Recent and Fossil Ripple-Marks. Geolog. Survey of Canada. Museum Bulletin No. 25. Ottawa.
 og DOUGLAS W. JOHNSON, 1916: Contributions to the Study of Ripple Marks. Journal of Geology. Vol. 24, p. 809—19. Illinois.

Derefter afholdtes

Ordinær Generalforsamling.

Paa Forslag af Formanden valgtes Hr. C. Hammer til Dirigent. Efter at denne havde erklæret Generalforsamlingen for lovligt indvarslet, aflagde Form., Hr. V. Hintze, Beretning om Foreningens Virksomhed i det forløbne Aar, hvorefter Kassereren, Hr. C. Malling, fremlagde Regnskabet, der godkendtes. Derefter valgtes Hr. Ad. Clément til Formand og d'Herrer O. B. Bøggild, C. Malling, V. Nordmann og V. Hintze til Medlemmer af Bestyrelsen. Til Revisorer genvalgtes d'Herrer C. Hammer og C. Ottesen. Foreningens Repræsentanter i Naturfredningsudvalget, d'Herrer Hartz, Hintze og A. Jessen genvalgtes.

Mødet den 25. Februar 1918.

Hr. O. B. Bøggild fortsatte sit Foredrag om den vulkanske Aske i Moleret, hvis første Del han holdt paa Mødet den 19. November 1917.

Mødet den 12. Marts 1918.

Hr. K. Rørdam holdt en Mindetale over JOHANNES FREDERIK JOHNSTRUP, født den 12. Marts 1818. Mindetalen er trykt i dette Hefte som Nr. 15.

Mødet den 23. Marts 1918.

Hr. Professor, Dr. G. De Geer holdt under Titlen: Om dani- och gotiglaciala tidsbestämningar et Foredrag om sine Studier over Aarslagene i det saakaldte »varviga« Ler og de Resultater, hvortil han er naaet ved sine i de sidste 40 Aar drevne Undersøgelser. Hovedindholdet af Foredraget findes i hans Publikationer om dette Emne, af hvilke her kan nævnes:

- 1910. A Geochronology of the last 12000 years. Congrès géologique international. Compte rendu de la XI:e session, Stockholm.
- 1915. Om naturhistoriska kartor öfver den baltiska dalen. Populär naturvetenskaplig revu. 1914, H. 5—6. Stockholm.
- 1916. Om internationell användning af den svenska kvartärkronologien. Geol. Fören. Stockholm Förhandl. Bd. 38.

1916. Om tidpunkten för Allerödoscillationen. Ibidem.

1917. Om de finiglaciala gränsmoränerna och motsvarande klimatväxlingar. Ibidem Bd. 39.

1917. Fjärrkonnectioner längs de finiglaciala gränsmoränerna. Ibidem.

1917. Om fjärrkonnectioner längs de gotiglaciala gränsmoränerna i Scanodania och Nordamerika. Ibidem.

Talaren dvalde især ved de særdeles aktuelle Overensstemmelser i Lagserierne, som han mener at have paavist ikke blot paa fjernt fra hverandre liggende Punkter indenfor det fennoskandiske Omraade og visse Lokaliteter (Stenstrup, Knabstrup, Tølløse, Allerød og Bornholm) i Danmark, men ogsaa paa forskellige Lokaliteter i Nordamerika, hvorved han mener der at kunne paavise Oscillationer og Stagnationslinjer ganske svarende til og samtidige med dem, der er kendte fra Nordeuropa. Særligt omtalte han Overensstemmelsen i, og derfor Samtidigheden af, Lerlagene over Allerødlagene i den isdæmmede Sø ved Stenstrup paa Fyn og under Allerødlagene i Teglværksgraven ved Allerød i Nordsjælland, hvad der efter Tal.s Mening viste, at den saakaldte Allerødperiode ikke kunde opfattes som en Enhed, men som en Række Oscillationer.

I den paafølgende Diskussion hævdede Hr. V. Nordmann, at Foredragsholderen havde lagt altfor ensidig Vægt paa de Resultater, som Diagrammerne af Varvserierne paa de forskellige Lokaliteter havde givet ham, uden at tage Hensyn til den mulige Overensstemmelse med eller Modstrid mellem disse og andre Iagttagelser, f. Eks. Forløbet af Israndslinjer, de lokale biologiske Forhold m. m. Her paa den sjællandske Øgruppe kender vi omkring en halv Snes Lokaliteter for Allerøddallejringer, af hvilke flere findes paa hver sin Side af en Israndslinje, men dog saa tæt ved hverandre, at de maa antages at være bleven paavirkede samtidig af ensartede klimatiske Forhold. Hvis DE GEER havde Ret, maatte man absolut vente, at der i alt Fald paa nogle Steder maatte være fremkommet mindst to Allerødlag over hinanden, adskilt ved varvigt Ler, men et saadant Fænomen er aldrig paavist. Hvis f. Eks. de til Allerødlagene svarende *Anodonta*-førende Lag ved Hedehusene skulde være yngre end de 25—30 km NNØ derfor liggende Allerødlag ved Allerød og Femsølyng, der ligger hinsides den Ø—V gaaende Israndslinje over Hareskov, saa maatte man i Sandhed spørge om, hvad der da ved Allerød og Femsølyng svarede til Anodontalagene ved Hedehusene. At antage, at disses Ækvivalent fandtes i de nedre Lag af den postglaciale Tørv paa de førstnævnte Lokaliteter gik ikke an, efter som der i denne postglaciale Tørv ikke var paavist Spor af den Klimatforværring,

som forårsagede det ny Fremstød af den Isrand, der skulde have dannet det over Anodontalagene liggende øvre Dryasler ved Hedehusene. Tal. maatte derfor fremdeles hævde som sin Mening, at der endnu ikke var fremført tilstrækkelige Grunde til at ledede Allerødperioden.

Hr. V. Milthers fremhævede de store Vanskeligheder ved at bringe DE GEERS Anskuelser i Samklang med de af Tal. paaviste Israndslinjer paa Sjælland (se Tals Foredrag og Kort i Forhandlingerne ved det 16. skandinaviske Naturforskermøde i Kristiania 1916.) Tal., der selv havde deltaget i DE GEERS Undersøgelser ved Stenstrup, nærede en stærkt begrundet Tvivl om, at de over de derværende Allerødlag liggende Lerlag virkelig var Aarsvarv, aflejrede af Smeltevandsfloder. De havde i alt Fald en ganske anden Karakter end de smukt udviklede Varv under Allerødlagene saavel her som ved Allerød Teglværk og andre Steder.

I Sammenhæng hermed vilde han bemærke, at Leret over Allerødlagene ved Stenstrup ikke kan være kommet fra Isranden langs Østsiden af den isdæmmede Sø, da der imellem denne Isrand og Teglværkerne omkring Stenstrup Station findes et lavtliggende Bassin (N. for Slædbæk Teglværk), som i dette Tilfælde først maatte være bleven udfyldt med det udskyllede Ler. — Da Tal. nærmest havde Indtrykket af, at DE GEER ansaa Resultaterne af sine Undersøgelser paa de danske Lokalteter for præliminære og endnu ikke tilstrækkeligt fastslaaede, haabede han, at der senere skulde vise sig Overenstemmelse mellem Varvene og vore Israndslinjer.

I den øvrige Diskussion, som væsentligst drejede sig om de seneglaciale Molluskers Forhold til Temperaturen og om Forholdene ved den isdæmmede Sø ved Stenstrup, deltog bl. a. d'Herr A. C. Johansen, Victor Madsen og Poul Harder.

Mødet den 8. April 1918.

Hr. Knud Jessen og Hr. Dr. phil. K. Friis Johansen holdt Foredrag om Fundene i Sværdborg Mose i Sommeren 1917, deres Lejringsforhold og Samhørighed med Mullerupfundene. Fundene vil blive beskrevet i: Aarbøger for nordisk Oldkyndighed og Historie.

Derefter afholdtes

Ekstraordinær Generalforsamling.

Efter at Hr. C. Hammer var valgt til Dirigent, valgtes efter Forslag af Bestyrelsen Professor ved Stockholms Högskola, Hr. fil. Dr. GERARD DE GEER til Æresmedlem af Foreningen.

1ste skandinaviske Geologmødes Ekskursion
22.—27. Maj 1918.

Da den danske Komité for de skandinaviske Geologmøder (se Meddel. Dansk geol. Forening 1917 Bd. 5, S. 18) havde udarbejdet et Program for en Ekskursion til det nordlige Jylland, blev dette udsendt til Medlemmerne af de skandinaviske geologiske Foreninger. Paa Grund af Vanskeligheder ved Indkvartering og Transportforhold og den under Verdenskrigen indførte Rationering af Levnedsmidler kunde der kun indtegnes et begrænset Antal Deltagere, og Ekskursionen maatte derfor fortrinnsvis forbeholdes Faggeologer. Der indtegnedes 51 Deltagere, men da Dampskibsfarten Göteborg—Frederikshavn paa Grund af nylig udlagte Miner uheldigvis blev indstillet et Par Dage, før Ekskursionen skulde begynde, maatte en Del af de indtegnede opgive at deltage; der mødte ialt 25 fra Danmark, 9 fra Norge og 10 fra Sverige.

Onsdag Aften den 22. Maj samledes Deltagerne i Hobro til en indledende Sammenkomst og Præsentation.

Torsdag 23. besøgte Cementfabrikkernes Grave i Skrivekridt paa Sydsiden af Mariager Fjord og Skovbos ny Lergrav med forskellige tertiære Lerarter paa Nordsiden af Fjorden. Om Aftenen Køretur til Øls Skæppe (stort Jordfaldshul eller en Slags Jættegryde?) og Morænelandskabet og Fjorddalen Vest for Hobro.

Fredag 24. med Tog Kl. 7,⁴⁰ til Løgstør, hvorfra med Fiskeriinspektionsdamperen »Havørnen« til Ejerslev Molergrav paa Mors; derfra med Damperen til Hanklit og forbi Silstrup Klint til Thisted, hvor der overnattedes.

Lørdag 25. med Tog Kl. 5,³⁵ til Frøstrup, hvorfra med Vogn gennem det af Tapeshavet udformede Landskab til Bulbjerg; derfra Spaseretur gennem Troldestings Klitlandskab og med Vogn til Vust, hvorfra med Ekstratog til Fjerritslev. Herfra med ordinært Tog Kl. 3,²⁰ over Aabybro til Lønstrup.

Søndag 26. Vandring langs Rubjerg Klint til Ferskvandslagene ved Nørre Lyngby og tilbage til Lønstrup; om Aftenen Afrejse til Frederikshavn.

Mandag 27. med Tog 7,⁴⁵ til lidt Nord for Jerup Station, hvorfra Vandring mod Vest over Rimmer og Doppe (postglaciale Strandvolde med mellemliggende Tørveudfyldning) og tilbage til Jernbanen. Med Ekstratog til Bunken Station og derfra med Vogn til Studeli Mile, hvorfra man gik til Kannestederne, hvor Martørv og Stensletter studeredes. Herfra med Vogn langs Stranden over Højen til Grenen. Ekskursionen sluttede med en Middag paa Skagen.

Damperen »Havørnen« var velvilligst stillet til Ekskursionens Raadighed af Fiskeriinspektøren; Udgifterne til dens Brændsel og til de nødvendige Ekstratog afholdtes af en paa Finansloven i dette Øjemed bevilget Sum.

Til hver Deltager i Geologmødet uddeltes følgende Litteratur:

- O. B. BØGGILD, 1918: Den vulkanske Aske i Moleret. D. G. U. II. R., Nr. 33. (Sætryk af de 84 første Sider i Afhdl. + 14 Tavler).
 A. JESSEN, 1918: Vendsyssels Geologi. D. G. U. V. R., Nr. 2.
 VICTOR MADSEN, 1918: Om Tertiæret ved Mariager Fjord (Korrektur af D. G. U. IV. R. Bd 1., Nr. 8.).
 V. NORDMANN, 1918: Oversigt over det nordlige Jyllands Geologi (Forfattet i Anledning af Mødet).

Dansk geologisk Forenings Regnskab.

1917.

<i>Indtægt.</i>		<i>Udgift.</i>	
Kassebehold. 1/1 1917	Kr. 479.04	Møder	Kr. 274.95
Statsilskud	» 500.00	Tidsskrift Bd. 5, H. 2. »	1290.25
Indgaaede Restancer »	» 9.00	Ekskursioner	» 8.11
Kontingent, ord. ... »	» 1105.00	Opkræv. af Konting. »	» 5.38
do. extraord. »	» 70.00	Diverse	» 149.24
Livsvar. Konting. ... »	» 200.00	Livsvar. Medl. Konto »	» 200.00
Salg af Tidsskrift .. »	» 55.45	Kassebehold. 1/1 1918 »	» 800.77
Renter etc. .... »	» 30.28		
Salg af Bibliotheket »	» 279.93		
	Kr. 2728.70		Kr. 2728.70

Status.

<i>Aktiver.</i>		<i>Passiver.</i>	
Kassebeholdning ...	Kr. 800.77	Gæld	Kr. 0.00
Livsvar. Medl. Konto »	» 300.00		
Restancer	» 20.00		
	Kr. 1120.77		Kr. 0.00